

Була п'ята година і я почав повертати додому, коли побачив білявку, яка зупинила свою «Міні» на тротуарі під знаком «паркувати заборонено». Я одразу ж впізнав її, бо я страшенно злопам'ятний. Це була ота повія, яка раніше подала мені надію й кинула, і за якою я по-дурному йшов. Я був до біса здивований, побачивши її. У Парижі повно вулиць і треба мати велику удачу, щоб тут когось зустріти. Дівчина мене не бачила, я був на іншому боці вулиці, але хутко перейшов, щоб вона мене впізнала. Та вона поспішала чи, може, вже не думала про мене, бо минуло вже дві години. Вона увійшла у будинок № 39, з вікнами у двір, де був ще інший будинок. Я навіть не встиг показатися їй поперед очі. Вона була у верблюжому пальті та брюках, і багато волосся на голові, все біляве. Вона залишила позаду запах парфумів щонайменше на п'ять метрів. І не закрила свою машину на ключ. Я спочатку хотів щось поцупити в салоні, щоб вона запам'ятала, та мені було так тоскно через мій день народження і все це, що було навіть дивно, скільки у мені всього вміщується. Забагато для мене одного. Зрештою, я сказав собі, ще не варто щось цупити, вона й не знатиме, що це я. Я хотів, щоб вона мене побачила, та не треба думати, що я шукав собі сім'ю, Мадам Роза могла ще протягти якийсь час, якщо постарється. Мойсей знайшов, де притулитися, і навіть про Бананію йшли перемовини, мені не було про що хвилюватися. У мене не було відомих хвороб, я був не дефективний, а це найперше, на що люди дивляться, коли вас вибирають. Це й зрозуміло, бо є люди, які вас довірливо беруть і опиняються на руках з дитиною алкоголіків, яка залишається в них, а інші – бездоганні, не можуть нікого знайти. Я теж, якби міг вибирати, взяв би щось краще за стару єврейку, знесилену, на яку було боляче дивитись, і щоразу волів би здохнути, ніж бачити її у такому стані. Якби Мадам Роза була собакою, її б уже приспали, та до собак завжди

ліпше ставляться, ніж до людських істот, яким не можна допомогти померти без страждань. Я вам кажу це, щоб ви не подумали, що я йшов за мадемуазель Надін, як вона назвалась пізніше, щоб Мадам Роза могла спокійно померти.

***

Через будинок був прохід у другий, менший будинок всередині, і щойно я туди увійшов, як почулися постріли, скрегіт гальм, крик жінки і чоловічий голос, який благає: «Не вбивайте мене! Не вбивайте мене!», я аж підскочив, настільки це було поруч. Одразу ж пролунала кулеметна черга і чоловік вигукнув «Ні!», як завжди, коли помирають без задоволення. Потім запала тиша, від якої було ще моторошніше, а тоді, ви не повірите, усе розпочалося спочатку, той самий чувак, який не хотів, щоб його вбивали, бо мав свої причини, і кулемет, який не слухав. Він тричі знову починав умирати проти волі, ніби був такою падлюкою, яку треба було показово примусити вмирати тричі. Знову була тиша, поки він лишався мертвим, після чого вони кинулися на нього вчетверте, і вп'яте, і насамкінець мені навіть стало його шкода, бо, зрештою, скільки ж можна. Потім вони його облишили, почувся жіночий голос, який сказав: «Мій коханий, бідолашний мій коханий», але так схвильовано, з таким щирим почуттям, що я стояв спантеличений, хоча взагалі не розумів, що це таке. На вході не було нікого, крім мене і дверей, над якими горіла червона лампа. Я ледь отямився, як вони знову почали цей бордель з «мій коханий, бідолашний мій коханий», але щоразу іншим тоном, а потім усе повторювали знов і знов. Мужик мусив помирати п'ять чи шість разів на руках своєї коханої, так йому подобалося відчувати, що поряд є хтось, кому це завдає біль. Я подумав про Мадам Розу, яка не мала нікого, хто б сказав їй «моя кохана, бідолашна моя кохана», бо в неї, так би мо-

вити, вже не залишилось волосся, і вона важила дев'яносто п'ять кілограмів, кожний відразливіший за інший. Нагорі жінка замовкла, та лише для того, щоб набрати повітря для такого скрику розпачу, що як єдиний чоловік, я кинувся до дверей і увірвався всередину. Лайно, це було щось на кшталт кіно, лишень усі ходили назад. Коли я увійшов, жінка на екрані була впала на тіло трупа, щоб віддатися відчаю, та одразу ж піднялась, але навспак, весь час задкуючи, ніби туди вона була живою, а назад – лялькою. Потім усе погасло і ввімкнули світло.

***

Мала, яка мене кинула, стояла перед мікрофоном посеред зали, перед кріслами, і коли ввімкнули світло, вона мене побачила. Троє або четверо чоловіків стояли попід стінами, та вони були не озброєні. Я мабуть, виглядав, як дурень з відкритим ротом, бо всі на мене так дивилися. Білявка впізнала мене і сяйнула широкою усмішкою, що трохи підняло мені дух, я таки справив на неї враження.

– Та це ж мій приятель!

Ми аж ніяк не були приятелями, та я не збирався сперечатися. Вона підійшла до мене і дивилася на Артюра, та я добре знав, що її цікавлю я. Жінки мене часом смішать.

– Що це таке?

– Стара парасолька, я її причепурих.

– Вона кумедна у цьому костюмі, скидається на фетиш. Це твій друг?

– Ви що, думаєте, я розумово відсталий? Це не друг, це парасолька.

Вона взяла Артюра і зробила вигляд, наче розглядає його. Інші також. Найперше, чого всі бояться, коли всиновлюють дитину, щоб не натрапити на розумово відсталого.

Це малий, який вирішує спинитися на півдорозі, бо його це не гріє. А батьки мають з ним халепу, і не знають, що робити. Наприклад, дитині п'ятнадцять років, а вона поводить ся, як десятирічна. Зауважте, навпаки не краще. Якщо вам десять, як мені, а ви поведетесь на п'ятнадцять, вас витурюють зі школи, бо це порушує порядок.

– Він гарний з оцим зеленим обличчям. Чому ти зробив йому зелене обличчя?

Вона так добре пахла, що я подумав про Мадам Розу, так це відрізнялося.

– Це не обличчя, це ганчірка. Обличчя нам заборонені.

– Як це, заборонені?

У неї були дуже веселі блакитні очі, доволі приязні, й вона сиділа напочіпки перед Артюром, та насправді, заради мене.

– Я араб. Обличчя не дозволені у нашій релігії.

– Ти хочеш сказати, зображувати обличчя?

– Це образливо для Бога.

Вона глянула на мене, ніби байдуже, та я чудово бачив, що справив на неї враження.

– Скільки тобі років?

– Я вже казав вам, коли ми бачились у перший раз. Десять років. Виповнилось сьогодні. Але вік не має значення. У мене є друг, якому вісімдесят п'ять років, а він і досі тут.

– Як тебе звуть?

– Ви вже питали. Момо.

Потім їй треба було працювати. Вона мені пояснила, що це у них називають «студія дубляжу». Люди на екрані розкривають рота, ніби говорять, та насправді люди у залі дають їм свої голоси. Це як у пташок, вони вставляли їм свій

голос прямо у горлянку. Якщо з першого разу не виходило, і голос входив не в той момент, доводилося переробляти. І от на це було весело дивитись: усе починало задкувати. Мертві поверталися до життя і займали, задкуючи, своє місце в суспільстві. Варто було натиснути на кнопку, як усе відступало. Машини їхали навспак, собаки бігли задом уперед, а будинки, які розсипалися на порошок, збиралися до купи і відтворювалися на ваших очах за мить. Кулі вилітали з тіл і поверталися у дула, вбивці відступали і вистрибували з вікон задом. Коли виливали воду, вона поверталася і знов піднімалася у склянці. Кров, що витікала, поверталася назад у тіло і ніде не залишала слідів, рана закривалася. Один тип був сплюнув і дістав свій плювок назад у рота. Коні неслися задки, і один мужик, який випав був з восьмого поверху, здійнявся й повернувся у вікно. Це був справжній світ навпаки і це було найкраще, що я бачив у своєму собачому житті. У якусь мить я навіть побачив Мадам Розу молодою й свіжою, зі здоровими ногами, і я віддалив її ще, і вона стала ще гарнішою. У мене аж сльози до очей підступили.

Я залишався там доволі довго, бо нікуди не поспішав, і як же я потішився! Мені особливо подобалося, коли жінку на екрані вбивали, якусь мить вона лишалася мертвою, заради ефекту, а потім наче невидимою рукою підводилася з землі, відступала й поверталася до справжнього життя. Тип, якому вона казала «мій коханий, бідолашний мій коханий» мав вигляд справжнього покидька, та це мене не обходило. Усі присутні добре бачили, яка для мене радість це кіно, і пояснювали мені, що можна взяти з самого кінця і повернутися так на початок; а один, з бородою, пожартував «аж до раю земного». А тоді додав: «На жаль, коли починаєш знову, це завжди те ж саме». Білявка сказала, що її звать Надін, і що це її робота – давати людський голос людям у кіно. Я був такий задоволений, що не мав більше жодних бажань. Уявіть, будинок, який горить і валиться, а тоді гасне й під-

німається. Щоб у це повірити, треба бачити на власні очі, бо очима інших, це не те.

І тут зі мною сталося щось надзвичайне. Не можу сказати, що я повернувся назад і побачив свою мати, але я бачив себе, як я сиджу долі, бачив перед собою ноги у чоботях до стегон і шкіряну міні-спідницю, я з усієї сили намагався підняти очі, щоб побачити її обличчя, я знав, що це була моя мати, та було запізно, спогади не можуть піднімати очі. Я навіть спромігся повернутись назад трохи далі. Я відчув на собі теплі руки, які мене колишують, мені болить живіт, людина, яка мене тримає, ходить туди-сюди, наспівуючи, та живіт не проходить і я випускаю какавельку, яка летить на підлогу, і мені легшає, вже не болить, а тепла людина цілує мене і сміється легким сміхом, який я чую, чую, чую ...

– Тобі це подобається?

Я сидів у кріслі, а на екрані вже нічого не було. Білявка підійшла до мене, і ввімкнули світло.

– Нівроку.

Потім ще крутили того типа, який дістав автоматну чергу в пузо, бо був, може, касиром у банку або ж із суперницької банди, і волав: «Не вбивайте мене! Не вбивайте мене!», як дурень, бо це не допоможе, треба робити свою справу. Мені дуже подобається, коли у кіні приречений каже, перш ніж умерти: «Робіть свою справу, панове», – це показує розуміння, бо немає сенсу дратувати людей, намагаючись бити на почуття, це не допоможе. Та цей мужик не знаходив потрібний тон, і їм доводилося ще крутити його назад, щоб розпочати знову. Спочатку він простягав руки, щоб зупинити кулі, і саме у цей момент благав «Ні, ні!» і «Не вбивайте мене! Не вбивайте мене!» голосом типа у залі, який говорив це у мікрофон у цілковитій безпеці. Потім падав, звиваючись, бо в кіно таке завжди подобається, і вже не рухався. Гангстери випускали останню чергу, щоб переконатися, що він уже не здатний їм зашкодити. І коли вже не лишалося жодної надії, все починало рухатися назад і мужик підні-

мався над землею, наче Бог брав його своєю рукою і ставив на ноги, щоб він іще послужив.

Потім я дивився інші уривки; траплялись такі, що їх доводилось відкручувати назад по десять разів, щоб усе було, як слід. Слова також вирушали навспак і говорили речі навпаки, і через це виходили такі дивовижні звуки, ніби якоюсь мовою, яку ніхто не знає, і яка, ймовірно, хоче щось висловити.

Коли на екрані було пусто, я розважався, намагаючись уявити Мадам Розу щасливою, з усім довоєнним волоссям на голові, і їй навіть не треба було гарувати, адже це був світ навпаки.

Білявка приголубила мене по щоці, треба сказати, що вона була хороша і мені було шкода. Я подумав про двох її дітлахів, яких я бачив, і бігме, шкода.

- Схоже, це тобі, справді, дуже сподобалося.
- Було весело.
- Ти можеш приходити, коли захочеш.
- У мене небагато часу, я не можу нічого обіцяти.

Вона запропонувала піти поїсти морозива і я не відмовився. Я їй також подобався і коли я взяв її за руку, щоб іти швидше, вона усміхнулась. Я вибрав шоколадне з полуницею і фісташками, та потім шкодував, було б узяти ванільне.

– Мені подобається, коли можна все відкрутити назад. Я живу в однієї пані, яка скоро помре.

Вона не торкнулася морозива і дивилася на мене. Волосся в неї було таке біле, що я не втримався, підняв руку і торкнувся його, а тоді засміявся, бо це було смішно.

- Твої батьки не в Парижі?

Я не знав, що їй казати і з'їв іще морозива, це, мабуть, те, що я люблю найбільше у світі.

Вона не наполягала. Мене завжди дратує, коли розпитують, що робить твій татко або де твоя мамка, мені бракує теми для такої розмови.

Вона взяла аркуш паперу, ручку і написала щось, а тоді підкреслила тричі, ніби, щоб я не загубив аркуш.

– Тримай, це моє ім'я і адреса. Ти можеш приходити, коли схочеш. У мене є друг, який опікується дітьми.

– Психіатр, – сказав я.

Це її приголомшило.

– Чому ти так кажеш? Дітьми опікуються педіатри.

– Лише зовсім маленькими. А потім – психіатри.

Вона замовкла і подивилася на мене так, наче я її лякав.

– Хто тобі це сказав?

– У мене є приятель, Махут, він на цьому знається, бо робив собі дезинтоксикацію. У Мармоттані.

Вона поклала свою руку на мою і нахилилась до мене.

– Ти ж казав, що тобі десять років, чи не так?

– Десь так.

– У твоєму віці ти стільки всього знаєш ... То ми домовилися? Прийдеш до нас?

Я смакував своє морозиво. У мене був кепський настрій, а смачні речі завжди ще смачніші, коли тобі кепсько. Я це часто помічав. Коли хочеться здохнути, шоколад має ще кращий смак, ніж зазвичай.

– У вас уже дехто є.

З її погляду, вона не зрозуміла.

Я облизував морозиво і мстиво дивився їй просто в очі.

– Я вас бачив допіру, коли ми мало не зустрілися. Ви повернулись додому і у вас уже є двоє дітей. Вони біляві, як ви.

– Ти за мною йшов?

– Ну, так, ви, ніби були не проти.

Я не знаю, що раптом з нею трапилось, та присягаюся, у неї стільки всього було у погляді! Ну, знаєте, очі наче у чотири рази глибшими стали, ніж перед тим.

– Слухай-но, мій маленький Мохамеде...

– Краще звати мене Момо, Мохамед – це задовго вимовляти.

– Слухай, любий, у тебе є моє ім'я й адреса, не загуби їх, приходь до мене, коли захочеш... Де ти живеш?

А це вже ні, не може бути й мови. Така дівчина, як ця, щоб вона з'явилась у нас і дізналась, що це підпільний притулок для дітей повій – це ганьба. Не те, щоб я на неї сподівався, я знав, що вона не сама, та діти повій для порядних людей – це одразу ж сатанери, звідники, злочинність і правопорушення неповнолітніх. У нас до біса погана репутація серед порядних людей, повірте старому на слово. Вони вас ніколи не візьмуть, бо є те, що лікар Кац називає впливом сімейного середовища, тож повії для них – це найгірше. До того ж, вони бояться венеричних захворювань у дітей, бо вони всі спадкові. Я не хотів казати «ні», але дав їй липову адресу. Я взяв її аркуш паперу і поклав його в кишеню, ніколи не знаєш наперед, та не варто сподіватися на диво. Вона знову почала мене розпитувати, я не казав ні «так», ні «ні», лише врубив іще одне морозиво, ванільне. Ваніль – це найкраща річ у світі.

– Ти познайомишся з моїми дітьми і ми поїдемо разом за місто, у Фонтенбло... У нас там є будинок...

– Гаразд, до побачення.

Я підвівся зненацька, бо нічого в неї не просив, і бігцем ушився разом з Артюром.

Я трохи розважився, лякаючи машини, коли перебігав перед ними в останній момент. Люди бояться переїхати дитину і я відчував задоволення, знаючи, що для них це має

значення. Вони оскаженіло б'ють по гальмах, щоб не за-
подіяти вам шкоди, і це все ж краще, ніж нічого. Я навіть
хотів їх налякати ще більше, та не мав можливостей. Я ще
не був певен, піду я в поліцію чи у терористи, це буде видно
пізніше, коли прийде час. Хоч би як, а треба організований
гурт, бо одному – неможливо, це замало. До того ж, я не над-
то люблю убивати, радше не люблю. Ні, чого б я хотів, то це
бути таким, як Віктор Гюго. Мосьє Аміль каже, що словами
можна робити все, не вбиваючи людей, і що буде час, коли
я побачу. Мосьє Аміль каже, що це найсильніша річ. Якщо
вас цікавить моя думка, то ці мужики зі збройних нападів
тому такі, що їх не завважили ще малими, і вони залиши-
лись незнаними. Дітей забагато, щоб на них зважати, деякі
навіть змушені конати з голоду, щоб на них зважили, або ж
вони створюють банди, щоб їх помітили. Мадам Роза каже,
що мільйони дітлахів у світі конають, деякі навіть встига-
ють сфотографуватися. Мадам Роза каже, що хуй – це во-
рог роду людського, і що єдиний справжній лікар був Ісус,
бо він не з хуя вийшов. Вона каже, що це винятковий випадок.
Мадам Роза каже, що життя може бути дуже гарним,
та ми ще його насправді не відкрили, тож тим часом, треба
якось жити. Мосьє Аміль також говорив мені багато хоро-
шого про життя, особливо, про перські килими.

Біжучи поміж машинами, щоб їх налякати, бо розчавле-
на дитина, присягаюся – це нікому не сподобається, я був
дуже важливий, я відчував, що можу завдати їм безмежно-
го клопоту. Я не збирався дати розчавити себе, щоб їх по-
дрочити, та я справив на них шалене враження. Один при-
ятель, його звать Клодо, потрапив під машину, отак вдаючи
дурника, то він дістав три місяці догляду в лікарні. А вдома,
якби він втратив ногу, батько погнав би його шукати її.

Було вже темно і Мадам Роза, мабуть, починала вже бо-
ятися, що мене немає. Я повертався бігцем, бо добре розва-
жився без Мадам Рози і відчував докори сумління.